B. N. C
FIRENZE
1044
16

1044 16

Digitized by Google

XXXIV
REQVES
1179
XLIV
16
10 H H - 16
7

XXXIV
REQUES.

BREVIS DISCEPTATIO THEOLOGICA

De honeſtate Contritionis, & Attritionis, earumque ſufficientia ad remiſsionem culpæ in Sacramento, vel extra Sacramentum Pœnitentiæ.

AVCTORE

IOSEPHO MARIA REQVESENIO
Societatis Ieſu Theologo.

BIBLIOTECA NAZIONALE 1872

1044 18

ROMÆ,
Typis Iacobi Antonij de Lazzaris Vareſij. M.DC.LXXIX.
SVPERIORVM PERMISSV.

IOANNES PAVLVS OLIVA
Præpoſitus Generalis Societatis Ieſu.

CVm opuſculum, cui titulus eſt, Breuis Diſceptatio Theologica de honeſtate Contritionis, & Attritionis à P. Ioſepho Maria Requeſenio noſtræ Societatis Sacerdote compoſitum, aliqui eiuſdem Theologi recognouerint,& in lucem edi poſſe probauerint, poteſtatem facimus, vt typis mandetur, ſi ita ijs, ad quos ſpectat, videbitur; cuius rei gratia has literas manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas dedimus Romæ 18. Auguſti 1679.

Ioannes Paulus Oliua.

Imprimatur.

ſi videbitur Reuerendiſs. Patri Mag. Sac. Pal. Apoſt.

I. de Angelis Archiep. Vrb. Viceſg.

Imprimatur;

Fr. Raymundus Capiſuccus Ord. Prædic. Sacri Pal. Apoſtol. Magiſter.

DISCE-

DISCEPTATIO THEOLOGICA

De Contritione, & Attritione.

1 TOT irrepſerant ante Tridentinum errores de his, quæ ad Pœnitentiæ Sacramentalis valorem pertinebant, vt merito idem Concilium, quò aditum nouis erroribus præcluderet, & antiquos abigeret, ſtatuit exactam, perſpicuam, ac pleniſſimam de hoc Sacramento, eiuſque partibus doctrinam tradere, vt abſque vllo deceptionis periculo innoteſceret Eccleſiæ, quid eſſet in poſterum in eius ſuſceptione ſeruandum; ſic enim habet ſeſſ. 14. initio: *Quamuis in decreto de iuſtificatione ſeſſ. 6. multus fuerit de Pœnitentiæ Sacramento propter locorum cognationem neceſſaria quadam ratione ſermo interpoſitus, tanta nihilominus circa illud noſtra hac ætate diuerſorum errorum eſt multitudo, vt non parum publicæ vtilitatis retulerit de eo exactiorem, & pleniorem definitionem tradidiſſe, in qua demonſtratis, & conuulſis Spiritus Sancti præſidio vniuerſis erroribus, catholica veritas perſpicua, & illuſtris fieret, quam nunc Sancta hæc Synodus Chriſtianis omnibus perpetuò ſeruandam proponit.* Quoniam verò nouæ decurſu temporis exortæ ſunt opiniones de natura Contritionis, & Attritionis, haud ſine magno conſcientiarum detrimento, idcirco operæpretium duxi eas ad publicam Chriſtiani orbis vtilitatem adducere, ac refellere, vt veram, ac germanam de contritione, & attritione ſententiam iuxta eiuſdem Sacroſancti Concilij mentem pro certo habeant, ac in praxim tutò deducant. Verum vt clarius, ac diſtinctius præſentis controuerſiæ materiam complectar, prius de contritione, poſterius vero de attritione diſputationem inſtituo.

DISPVTATIO PRIMA.

De Contritione.

SECTIO PRIMA.

An, & quæ contritio ſufficiat ad iuſtificationem peccatoris extra Pœnitentiæ Sacramentum.

2 VNica concluſio: Omnis contritio perfecta ex motiuo charitatis iuſtificat peccatorem extra Sacramentum, ita S. Thomas infra citandus, quem ſequitur Suarez tom. 4. in 3. par. diſput. 4. ſect. 6. num. 1. vbi inſeparabilitatem contritionis à gratia, & remiſſione peccati, vt certam, & ab omnibus receptam admittit, damnans errorem Michaelis Baij fatentis in eodem momento infundi gratiam, in quo homo elicit actum contritionis, vel dilectionis, peccata vero non ſtatim remitti quoad culpam, donec Sacramentum baptiſmi, vel pœnitentiæ re ipſa ſuſcipiatur. Probatur; quia in ſcripturis Deus apertè promittit Peccatori verè, ac perfectè contrito condonationem peccati, *in quacunque hora ingemuerit Peccator peccatum ſuum, non recordabor amplius*, *Ezech.* 33. vbi perfectum ſolummodo gemitum cordis requirit, non apponens particulas reſtrictiuas ad gemitum magis, vel minus perfectum, & ideo Tridentinum concedens ſeſſ. 14. cap. 4. per actum contritionis charitate perfectum obtineri à peccatore reconciliationem cum Deo ante ſuſceptum in re Sacramentum pœnitentiæ, non diſtinguit duas ſpecies contritionis perfectæ, & imperfectæ, quarum vni debeatur, alteri vero non debeatur iuſtificatio, vt inſinuet quamlibet contritionem charitate perfectam afferre ex ſui intrinſeca perfectione iuſtificationem, quemadmodum quilibet minimus gradus gratiæ expellit formaliter peccatum in quocunque tandem peccatore magis, vel minus onerato peccatis recipiatur, & quilibet actus fidei excludit quamcumque infidelitatem. Vrgeo quia Concilium declarat contritione imperfecta iuſtificari peccatorem in Sacramento, ideo quælibet imperfecta contritio ſufficit ad conferendam cuicumque impio iuſtificationem in Sacramento, ergo etiam declarans contritio-

nem

nem charitate perfectam iuſtificare, vtique omnis contritio, dummodo charitate perficiatur, iuſtificat extra Sacramentum?

3 Eamdem ſententiam confirmo auctoritate Pontificis B. Pij V. damnantis propoſitionem Michaelis Baij, quæ eſt 68. ſcilicet per contritionem etiam charitate perfectam non remitti crimen extra caſum neceſſitatis, & martyrij ſine actuali ſuſceptione Sacramenti. Nec eſt ſufficiens reſponſio Laurentij Neeſen in ſua Theolog. Moral. de Actibus Hum. Tract.19. Dub.3. pag.613.&615. vbi ait: *Reſpondeo hanc propoſitionem prohibitam nihil contra nos facere, neque enim nos aſſerimus contritionem charitate perfectam nunquam iuſtificare extra caſum neceſſitatis, & martyrij, quod Pontifex damnat, ſed hoc ſolum dicimus contritionem etiam charitate perfectam neque ordinariè, neque ſemper remittere peccata ante Sacramenti ſuſceptionem, ſed aliquando*: non eſt inquam ſufficiens, quia propoſitio Baij damnata à Pontifice non eſt limitata, ſed indefinita, ac proindè nullum adeſt fundamentum prædictæ limitationis, ita vt eadem vera contritio inuariata ſecundum ſua intrinſeca valeat ad iuſtificationem ſine Sacramento in vno potius, quam in alio caſu, vel tempore.

4 Dices cum Magiſtro Lupo aliquam contritionem perfectam, ſed non omnem à Tridentino appellari coniunctam cum iuſtificatione his verbis: *Adducunt loca ſimilia plura, atque ex illis ſibi perſuadent nullam eſſe veram Dei ſuper omnia charitatem, cui ſtatim Deus non retribuat remiſſionem peccatorum. Dari talem charitatem omnino profiteor; diſertè enim Sacroſancta Tridentina Synodus docet definitam à ſe contritionem aliquando charitate perfectam, hominemque per ipſam Deo reconciliari, priuſquam pœnitentiæ Sacramentum actu ſuſcipiatur. Notanda eſt vox aliquando: edicit perfectionem iſtam non ſemper contritioni, ſeu non omni, quæ veram tamen Dei ſuper omnia charitatem includere debet, contritioni adeſſe Dei ſuper omnia quoad affectum.* Eadem ferè ſcribit Laurentius Neeſen Mechliniæ anno 1677. in Theolog. Moral. de Sacram. Tract.5. quæſt.1. Dub.4.pag.393. vbi ait: *Non quæuis vera contritio orta ex amore Dei ſuper omnia ſemper habet coniunctam remiſſionem peccatorum extra Sacramentum Pœnitentiæ, quod probatur ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap.4. in quo Concilium agnoſcit veram contritionem attamen imperfectam, quæ per ſe nequit iuſtificare ſine Sacramento.* Conſentit Lambertus Le drou Theſi 6, inquiens: *Charitas imperfecta coniuncta voto Sacramenti iuſtificat in neceſſitate, non extra.* Et 23.Septembris 1673.Theſi 3. loquens de Parocho ſic ferè habet: *Si contritus contritione imperfecta ex amore*

tamen

tamen Dei ſuper omnia , & non ex timore pœnarum eripiatur ex hac vita priuſquam communicet, tunc ea imperfecta contritio ſufficiet, vt remiſſionem ſui peccati conſequatur abſque vllo Sacramento .

5 Reſpondeo hæc verba Concilij , & malè intelligi , & falſo inuerti ab Aduerſarijs , vt ad ſui intentum detorqueant: nam Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. non dicit aliquando contritionem iuſtificare , quo modo loquendi euincerent diſiungi aliquando remiſſionem peccati à contritione perfecta, ſed ait contritionem aliquando eſſe charitate perfectam , & tunc coniungi cum remiſſione peccati ſine Sacramento ; hæc enim ſunt verba Tridentini : *Docet præterea , & ſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat , hominemque Deo reconciliare priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur , ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine Sacramenti voto , quod in illa includitur , non eſſe adſcribendam .* Tum ſic : contritio ex Tridentino ſi eſt aliquando charitate perfecta reconciliat hominem cum Deo ; ergo quandocunque contingit dari contritionem charitate perfectam , toties contingit hominem Deo reconciliari , conſequentia patet , ſi enim non eſſet vniuerſaliter verum omnem contritionem charitate perfectam iuſtificare , debuiſſet Concilium explicare determinatam ſpeciem contritionis ortam ex motiuo charitatis , ac dilectionis ſuper omnia , cui tantummodo adnecteretur vis reconciliatiua hominis cum Deo ante actualem ſuſceptionem Sacramenti , quod dum non explicat, oportet , vt omni contritioni innixæ motiuo charitatis inſit infallibiliter virtus remiſſiua peccati per modum vltimæ diſpoſitionis ; alioquin non tradidiſſet exactam, vt idem Concilium promiſit, ſed mancam,& imperfectam de pœnitentia doctrinam , nec prudenter obligaſſet fideles ad eam perpetuo ſeruandam , vt eos de facto obligauit in proemio ſupra relato ſeſſ.14. ſiquidem in explicanda eſſentia contritionis iuſtificantis extra Sacramentum cum voto Sacramenti , adhuc indeciſum reliquiſſet, quænam ſit ea contritionis ſpecies,quæ iuſtificet, quæ vero non iuſtificet , quod ſane abſque Concilij probro nemo cordatus aſſerere tentabit ; vnde rectè S. Thomas in 4.diſtinct. 17. quæſt.2.artic.5. quæſtiunc.3. in c. *dicendum,quod quantumcunque paruus ſit dolor , dummodo ad rationem contritionis ſufficiat , omnem culpam delet* , & ad 1. aſſignans diſcrimen inter medicinas corporales ordinatas ad ſanandos corporis morbos , & ſpirituales ad ſanandos morbos animi ſic habet : *Medicinæ ſpirituales habent efficaciam infinitam ex virtute infinita , quæ in eis operatur , & ideo illa medicina , quæ ſufficit ad curationem parui peccati , ſufficit etiam ad curationem magni , ſicut patet*

tet de baptiſmo, quo magna, & parua peccata ſoluuntur, & ſimiliter eſt de contritione, dummodo ad rationem contritionis pertingat; & diſtinct.18. quæſt.1. artic.3. quæſtiunc.2.in c.loquens abſolutè, & ſine vlla reſtrictione ſic habet: *Aliquis per fidem, & contritionem præcedentem baptiſmum gratiam remiſſionis peccatorum quantum ad culpam conſecutus eſt.*

6 Obijcit prꝏterea idem Lupus in fauorem ſui dogmatis damnatam ſententiam Caietani aſſerentis eum, qui ſe iudicat contritum, ac proindè iuſtificatum non egere abſolutione Sacramentali, vt licitè communicet inquiens: *Thomas de Vio Caietanus docuerat quauis vera Dei ſuper omnia charitate, & nata hinc contritione iuſtificari hominem, ideoque taliter contritum peccatorem ſine prauia confeſſione, & abſolutione poſſe, & communicare, & celebrare. Hanc ſententiam licet non vti hæreticam damnet, tamen vti falſam, noxiam, atque perniciosam reprobat, atque proſcribit Sacroſancta Synodus, atque ita noſtram aſſertionem vti neceſſariam, ac penitus veram manifeſtè confirmat. Nullum mortalis peccati reum vult deinceps ſine præuia confeſſione, & abſolutione communicare, niſi ſolum curatum, qui ex officio celebrare tenetur, & Confeſſoris copiam non habet Sacerdotem: non quod illum ſua tunc contritione, ſed ſumpta Euchariſtia ſperet iuſtificandum.* Reſpondeo duo aſſeri à Caietano. primum eſt, verè contritum iuſtificari per contritionem charitate perfectam, & hoc nullo modo reijcitur à Concilio Tridentino, vt contendit Lupus in ijs vltimis verbis: *Non quod illum ſua tunc contritione, ſed ſumpta Euchariſtia ſperet iuſtificandum*, ſed admittitur, vt vidimus. ſecundum vero, hominem iuſtificatum ex vi contritionis poſſe accedere ad communionem, etiamſi conſcius peccati mortalis non prius accedat ad confeſſionem Sacramentalem, & hanc opinionem, vt noxiam reprobat Concilium, non vero vt hæreticam Seſſ. 13. Can. 11. vt benè oſtendit Melchior Canus lib. 5. de Loc. Theolog. cap. 5. §. *Nonne igitur*, ſed hoc eſt omnino diuerſum à noſtra controuerſia.

7 Sed petes: An contritio vt dicatur charitate perfecta, & conſequenter iuſtificatiua extra Sacramentum, debet realiter, vel identicè habere ſibi adnexum formalem amorem Dei ſuper omnia, vel ſolum virtualem. Reſpondeo ſufficere virtualem, vt pluribus docui tom. in 12. diſput.37. ſect.4. num.56. Vnicam, & potiſſimam rationem ſic deduco ex oraculo Tridentini. Illa contritio ex Concilio eſt iuſtificatiua extra Sacramentum, quæ eſt charitate perfecta, ſed hæc perfectio habetur, ſi præciſè procedat ex motiuo charitatis,

ritatis , ita vt ſit vera deteſtatio peccati in quantum opponitur ſummo bono, quod eſt obiectum formale dilectionis, & charitatis; ergo eſt contritio iuſtificatiua: Minor probatur ratione à priori; implicat actum oriri ex motiuo formali alicuius virtutis, & non eſſe actum talis virtutis, vt conſtat inductione; dolor enim de immoderato vſu cibi, & potus ex motiuo formali ſeruandi mediocritatem in cibo, & potu eſt actus virtutis temperantiæ,& dolor de læſione iniuſta proximi ex motiuo de non lædendo iure alterius, eſt actus iuſtitiæ,& ſic de cœteris,ergo pariter dolor peccati ob oppoſitionem cum ſummo bono eſt actus charitatis, ſeu charitate perfectus; ideoque commune axioma eſt apud Philoſophos, ac Theologos, eiuſdem habitus, ac virtutis eſſe, amare ſummum bonum, & odiſſe oppoſitum ex eodem motiuo ob idque Concilium non docet contritionem debere perfici amore, ac dilectione, ſed charitate, vt oſtendat non requiri formalem amorem, vt contritio ſit charitate perfecta, & iuſtificatiua.

8 Et ratio vlterior eſt,actus per ſe proprius pœnitentiæ eſt motus auerſionis contra peccatum, non vero formalis conuerſio ad bonum, ergo ſi homo iuſtificatur ex ſacris litteris per pœnitentiam, debet ſolummodo ad ſui iuſtificationem elicere ſolum actum pœnitentiæ,non vero formalem amorem, qui non eſt pœnitentia. Quare licet in iuſtificatione impij detur ſimul duplex motus liberi arbitrij in Deum, nempè deteſtatio peccati, & formalis amor Dei, quia tamen motus in peccatum præcedit naturaliter Dei dilectionem, vt habet S. Thomas 1.2.quæſt. 113. artic. 3. & 8. & 3.par. quæſt. 85. artic. 5. idcirco iuſtificatio haberetur in eo caſu per actum ſolius deteſtationis, qui eſt in priori naturæ, non vero per amorem ſubſequentem in poſteriori, quia iuxta ſupra traditam explicationem haberet in ſe quidquid poſtulat Concilium ad actum pœnitentiæ iuſtificatiuæ, nempè fore actum charitate perfectum.

9 Sed age iam ſic arguo efficaciter, Tridentinum ex vna parte tribuit iuſtificationem extra Sacramentum actui pœnitentiæ, ex alia vero vult hunc actum eſſe charitate perfectum, iam ſi idem eſt deteſtationem peccati eſſe charitate perfectam, ac eſſe coniunctam cum formali amore Dei, nullo modo iuſtificatio extra Sacramentum tribueretur contritioni, vt vult Concilium, ſed ſoli amori, qui eſt de ſe iuſtificatiuus, nec eſt actus pœnitentiæ,quia non verſatur circa culpam, ſed circa ſummum bonum.

10 Dices Scriptura attribuit dilectioni Dei iuſtificationem, & amicitiam diuinam Ioannis 3. *qui non diligit manet in morte* 1. ad Cor. 13. *ſine charitate nihil ſum*, & alibi ſæpè, in quo ſenſu S. Tho.

1.2.quæſt.

1.2.quæſt.113. artic.4. ad 1.3.par. quæſt.85. artic.6. & quæſt.86. artic.3. in c. ait diſplicentiam peccati debere eſſe propter Deum ſuper omnia dilectum. Reſpondeo primo hæc teſtimonia non excludere alium actum iuſtificantem, nempè contritionem perfectam ex eodem charitatis fonte manantem. & retorqueo argumentum, Scriptura non minus formali amori Dei, quam contritioni perfectæ pendentibus ex eodem motiuo attribuit iuſtificationem; ergo ſiſtendo in auctoritate Scripturæ non minus iuſtificat contritio, quam amor: antecedens patet Ezechielis 33. *In quacunque hora ingemuerit peccator, peccatorum eius non recordabor, ſi auerterit peccator ab iniuſtitia ſua, vita viuet, & non morietur.* Ieremiæ 18. *ſi pœnitentiam egerit gens illa à malo quod fecit, agam & ego pœnitentiam ſuper malo quod cogitaueram facturum*, vnde ſtatim ac Dauid dixit: *peccaui Domino*, audiuit à Propheta *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum.* Addo vlterius, loca Scripturæ ſupra allata, vel alia ſimilia, intelligi vel de habitu charitatis, vel de dilectione erga proximum, ita ut ſenſus ſit, qui non diligit, hoc eſt qui contra proximum iniuriam, vel aliud malum patrat, manet in morte peccati iuxta illud eiuſdem Ioan. *Qui odit fratrem ſuum, in tenebris eſt.* plura de hac re docui loco antea citato diſput.37.ſect.4.à num.57.

11 Ad auctoritatem D.Thomæ aio ibi affirmare, quod diſplicentia peccati debet eſſe ex motiuo amoris Dei propter ſe dilecti ſuper omnia, quod eſt ſummum bonum, non vero vt contendit Aduerſarius ex formali dilectione Dei, aliter ſibi ipſi aduerſaretur, cum alibi doceat contritionem ſe ſola iuſtificare.

12 Inſtas vlterius: Dolor peccati, vt oppoſiti diuinæ bonitati non habet aliud motiuum intrinſecum, niſi malitiam peccati, ſed hæc malitia eſt ſola peccati turpitudo; ergo habet pro obiecto formali ſolam turpitudinem; ad iuſtificationem vero requiritur dolor ob motiuum increatum; quale eſt Deus ſummè dilectus. Reſpondeo turpitudinem peccati eſſe obiectum materiale odij, motiuum vero formale eſſe ſummum bonum oppoſitum huic turpitudini, quia eadem ſumma bonitas diuina mouet indiuiſibiliter ad amorem ſui propter ſe, & ad auerſionem mali propter ſe, hoc eſt in quantum opponitur tali malo, ac proindè ſicuti dum amo proximum propter Deum, habeo ſummum bonum tamquam motiuum formale, proximum vero tamquam obiectum materiale, ita etiam quando deteſtor propter Deum malitiam peccati, habeo eumdem Deum pro obiecto formali, malum vero culpæ tanquam obiectum materiale, quia ex eodem prorſus motiuo non minus accedo per actum proſecutio-

nis ad vnum extremum, quam recedo ab alio; ibi eſt bonum creatum conforme bonitati diuinæ, hic vero eſt malum difforme eidem bonitati.

SECTIO SECVNDA.

An Contritio ſit neceſſaria ad iuſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ.

13 RESpondeo negatiue. Ad probationem præmitto communem, & ab omnibus receptam diuiſionem Sacramentorum, quorum duo ſunt mortuorum, nempè Baptiſmus, & Pœnitentia inſtituta à Chriſto Domino ad dandam primam gratiam, & vitam homini mortuo: alia vero quinque viuorum inſtituta ad dandum augmentum gratiæ homini iam viuo, ac iuſtificato, ob idque S. Thomas in 4.diſtinct.18.quæſt.1.artic.3.quæſtiunc.1. in c. ait: *Baptiſmus, & Sacramentum pœnitentiæ conueniunt quodammodo in effectu, quia vtrumque contra culpam ordinantur directè, quod non eſt de alijs Sacramentis.* hoc poſito.

Arguo primo. ſi requireretur actus contritionis perfectæ ad iuſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ, vtique hoc Sacramentum non tam eſſet Sacramentum mortuorum, quam viuorum, quia dum ſemper præſupponeret vitam in ſuſcipiente ex vi actus contritionis iuſtificantis, non daret vitam mortuis, ſed viuis augmentum gratiæ, vt conferunt Sacramenta viuorum; & ideo quamuis definitum ſit in Trident. Seſſ.6. cap.6. & 14. *quod ante baptiſmi ſuſceptionem oportet precedere pœnitentiam, ideſt odium, ac deteſtationem peccatorum cum propoſito ſeruandi mandata, dum Actor. 2. dicitur: pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in remiſſionem peccatorum*, nihilominus S. Thomas in 4.Diſtinct.6. quæſt.1.artic.3. quæſtiunc.1. ad 5. non requirit perfectum, ſed ſolum imperfectum dolorem his verbis: *Ad hoc vt homo ſe preparet ad gratiam in baptiſmo recipiendam prærequiritur fides, ſed non charitas, quia ſufficit attritio precedens, & ſi non ſit contritio*: ex qua S. Thomæ doctrina ſic vrgeo: vtrumque Sacramentum Baptiſmi, & Pœnitentiæ ordinantur directè ad deletionem culpæ, ſed Baptiſmus per quem homo regeneratur, non præexigit in baptizando contritionem & charitatem, ſed ſolam attritionem; ergo nec Pœnitentia, per quam recuperat primam gratiam viuificantem, exigit in pœnitente contritionem.

Arguo

14 Arguo ſecundo ratione à priori: nulla cauſa ſupponit tanquam diſpoſitionem in ſubiecto illum effectum, quem debet ipſa conferre, ſic ignis non prærequirit in materia ſtupæ formam ignis, quam debet producere, ſed ſolum calorem, & ſiccitatem, ideoque diſpoſitio, & res ad quam habendam diſponit ſubiectum, ſunt omnino diſtinctæ, ac diuerſæ; ergo Sacramentum pœnitentiæ inſtitutum à Chriſto ad dandam vitam mortuis non poteſt ex natura ſua prærequirere pro diſpoſitione antecedenti actum contritionis perfectæ, per quem homo contritus ex mortuo fit viuus. Et vrgeo vlterius: nullum medium continet formaliter bonitatem finis, ad cuius aſſecutionem concurrit diſpoſitiuè, nec enim medicina eſt formalis ſanitas, aliter amaretur ratione ſui, non alterius contra rationem medij, ſed diſpoſitio ad formalem ſanitatem, ideoque media dicuntur cauſare finem, non vero eſſe formaliter ipſam perfectionem finis; ergo diſpoſitio ad recipiendam primam gratiam, ſeu vitam in Sacramento pœnitentiæ non debet eſſe collatiua primæ gratiæ, & vitæ ſupernaturalis ponendæ per Sacramentum.

15 Hoc eodem argumento vſus eſt D. Thomas explicans cur Sacramentum Euchariſtiæ requirat hominem antecedenter iuſtificatum, non vero Sacramentum pœnitentiæ, nam 3. par. quæſt. 80. artic. 4. proponens ſibi ſecundo loco hoc argumentum, *Sacramentum Euchariſtiæ ſicut & alia eſt quadam ſpiritualis medicina; ſed medicina datur infirmis ad ſalutem ſecundum illud Matth. 9. Non eſt opus valentibus medicus, ſed male habentibus, infirmi autem, vel male habentes ſpiritualiter ſunt peccatores; ergo hoc Sacramentum abſque culpa aſſumere poſſunt.* ſic reſpondet. *Ad ſecundum dicendum quod non quælibet medicina competit ſecundum quemlibet ſtatum infirmitatis, nam medicina, quæ datur iam liberatis à febre ad confortationem, noceret ſi daretur adhuc febricitantibus: ita etiam baptiſmus, & pœnitentia ſunt quaſi medicinæ purgatiuæ, quæ dantur ad tollendam febrem peccati; hoc autem Sacramentum eſt medicina confortatiua, quæ non debet dari niſi liberatis à peccato*: Et in 4. diſtinct. 9. quæſt. 1. artic. 3. quæſtiunc. 1. obijciens ſibi ſecundo loco: *Infirmi non minus egent medicina, quam medico; ſed Chriſtus in propria ſpecie veniens, vt medicus non refugit peccatorum conſortium, quia ſicut ipſe dicit Luc. 5. Non egent qui ſani ſunt medico, ſed qui male habent; ergo cum Chriſtus ſub Sacramento proponatur vt medicina, non debet peccatoribus ſubtrahi*, ſic reſpondet. Ad ſecundum dicendum quod *duplex eſt medicina; vna eſt remouens morbum, & talis infirmis debetur, & huic comparatur baptiſmus, & pœnitentia. alia eſt promouens in perfectam ſanitatem,*

 tem,

tem, & talis non debetur infirmis, ſed iam ſanis, & huic comparatur hæc medicina: vtraque autem medicina per medicum datur. Vnde non ſequitur ſi medicus non fugit infirmi conſortium, quod qualibet eius medicina infirmis dari debeat.

16 Hinc tale conficio argumentum. Medicinæ, quæ dantur ad confortandum ſanos & liberatos à febre, ſupponunt ſanitatem, & liberationem à febre; contra vero, quæ dantur febricitantibus ad tollendam febrem ſupponunt febrem & infirmitatem, quam debent tollere; ſed Sacramentum Euchariſtiæ, quod eſt Sacramentum viuorum, comparatur medicinis collatis ad roborandam animam ſanam & liberatam à febre peccati, Sacramenta vero pœnitentiæ, & baptiſmi, quæ ſunt Sacramenta mortuorum, comparantur medicinis collatis ad conferendam ſanitatem, & ad tollendam febrem peccati; ergo pœnitentia, & baptiſmus non præſupponunt in ſubiecto ſanitatem, & liberationem à peccato, quam debent illi conferre. Vrgeo ideo per D. Thomam eſt reus peccati, qui accedit ad Euchariſtiam cum peccato, quia per Euchariſtiam non eſt liberandus à peccato; ſed confortandus per nouum incrementum virium; è contrario non eſt reus peccati, qui accedit cum peccato ad baptiſmum; & pœnitentiam, quia eſt liberandus à peccato per hæc Sacramenta, quæ per ſe inſtituta ad remittenda peccata, non poſtulant peccata remiſſa, nec peccatorem liberatum, ſed liberandum.

17 Arguo tertio: peioris conditionis eſſent homines in ſtatu gratiæ, quam fuerant in lege veteri, quia hi iuſtificabantur per ſolam contritionem, nunc vero per contritionem, ac manifeſtationem, ſeu accuſationem peccati, hoc autem contradicit, nedum derogat excellentiæ legis gratiæ, & ſuauitati, quam Chriſtus Dominus prædicat adeſſe in iugo legis à ſe poſitæ, dum longè maius onus eſſet impoſitum peccatori ad obtinendam iuſtificationem, quod non imponebatur in lege naturæ, & Moſaica; vnde Trident. Seſſ. 14. cap. 5. refellens, ac redarguens hæreticos exprobrantes, ac male ſentientes de pœnitentia Sacramentali inquit: *Confeſſionis difficultas, ac peccati detegendi verecundia grauis quidem videri poſſet, niſi tot, tantiſque commodis, & conſolationibus leuaretur, quæ omnibus dignè ad hoc Sacramentum accedentibus per abſolutionem certiſſimè conferuntur.* Ex quibus verbis infero nullatenus agnoſci poſſe hoc leuamen, ſi confeſſio neceſſario includeret contritionem, qua ſolummodo peccatores in lege naturæ, & in teſtamento veteri iuſtificabantur abſque onere confitendi peccata.

18 Nec inde ſequitur per legem gratiæ ſublatam fuiſſe neceſſitatem

tem,& obligationem iure naturali debitam,qua in lege naturæ,ac veteri tenebantur peccatores elicere contritionem ad remiſſionem peccati;ne inquam ſequitur,quia Chriſtus non ſuſtulit, ſed reliquit neceſſitatem contritionis ad iuſtificationem extra Sacramentum,quamuis inſtituerit aliud medium,nempe Sacramentum habens efficaciam remittendi peccata ſine contritione; quod ſane non eſt deſtructio prioris medij.

19 Dices tenemur præcepto naturali ſancta ſanctè tractare; ſed accedens cum peccato mortali ad confeſſionem Sacramentalem non ſanctè tractat ſanctum pœnitentiæ Sacramentum; ergo non poteſt accedere ad Sacramentum cum ſola attritione, cum qua coniungitur peccatum mortale deſtructiuum ſanctitatis. Diſtinguo maiorem,ſancta ſunt ſanctè tractanda ea ſanctitate, quæ requiritur ad finem, & inſtitutum Sacramenti concedo: ſanctitate non requiſita ad illum finem nego. Sacramentum vero inſtitutum ad remiſſionem peccati, & ſanctificandam animam per collationem primæ gratiæ non poſtulat ſanctitatem gratiæ iuſtificantis,quam debet per ſe ipſum conferre,imo oppoſitum, ſed ſolam ſanctitatem diſpoſitionis, quæ ſufficienter habetur per actum honeſtum, ac ſupernaturalem, aliter nec pueris poſſet rite miniſtrari baptiſmus, quia accedunt ad illius ſuſceptionem cum peccato originali.

20 Vltima denique efficax probatio deſumitur ex Tridentino definiente iuſtificari hominem in Sacramento cum ſola attritione, ac proinde ſine neceſſitate contritionis,vt ſequenti diſp.fuſius oſtendam.

DISPVTATIO SECVNDA

De Honeſtate Attritionis, eiuſque ſufficientia ad iuſtificationem in Sacramento.

21 NOnnulli etiam ex Catholicis docuerunt actum attritionis, ſeu doloris ex metu Gehennæ ſine vlla dilectione Dei ſuper omnia eſſe malum, nedum inutilem ad iuſtificationem in

Sacra-

Sacramento, ita inter alios docet eximius Doctor Chriſtianus Lupus ex præclara S. Auguſtini familia in ſua diſſertatione dogmatica circa Chriſtianam contritionem, & attritionem. *Prima*, inquit, *huius timoris imperfectio eſt imperfectio, ſeu vitium radicis; oritur enim non ex caſto Dei, ſeu iuſtitiæ, ſed ex mercenario amore ſui ipſius; quo homo ſibi ipſi benè vult eſſe non ſolum in hac vita, ſed etiam in futura. Porro ſui ipſius amorem, quo homo non in Deo, ſed in ſe ipſo ſe ipſum diligit, eſſe fontem impurum, & omnis diſtorti affectus primam radicem eſt vnum e fundamentis doctrinæ catholicæ, & Auguſtinianæ*, vbi vides attritionem ortam ex radice impura, & impuro fonte appellari affectum diſtortum. Rurſus, *intima, & ſecreta mentis præparatio, qua homo ſeruili Gehennæ metu frænatus mallet eſſet licitum, quod dolet vetitum, optans non eſſe Gehennas, quibus à cupiditatum ſuarum ſequela, & ad impletionem retardetur*: deinde, *Gehennæ metus ex proprio ſui ipſius amore naſcitur, adeoque qui ob illam ſolam, & non Chriſtum Dominum à graui peccato abſtinet, non ſolummodo plus illam, ſed & ſe ipſum ſupra Dominum diligit: quod eſſe etiam cogitatu horrendum ſupra nobis Iulianus Pomerius dixit*; Tandem, *per timorem ſolum citra charitatem de peccatis concepta contritio, eſt contritionis fucus; & ideo attritio, ſeu contritio imperfecta, vt vera ſit, omnino debet eſſe germana, & quidem affectu ſaltem ſuper omnia Dei dilectio*. Verum vt catholica veritas huic ſententiæ oppoſita, clarius eluceat ſit.

SECTIO PRIMA.

An attritio ex metu Gehennæ ſit actus bonus, & ſupernaturalis.

22 DE fide eſt attritionem ortam ex metu Gehennæ & pœnarum, ac turpitudine peccati eſſe actum bonum, ac ſupernaturalem, quo peccator viam ſibi ad iuſtitiam parat, vt notat Suarez tom. 4. in 3. par. diſput. 5. ſect. 2. ideoque propoſitionem prædictæ doctrinæ concilij contrariam, eſſe hæreticam, ita expreſsè definit Tridentinum ſeſſ. 6. can. 8. his verbis, *ſi quis dixerit Gehennæ metum, per quem ad miſericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccato abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores peiores facere, anathema ſit*. & ſeſſ. 14. cap. 4. *Contritio imperfecta, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex Gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccan-*

peccandi excludat cum ſpe veniæ, declarat non ſolum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad iuſtitiam parat. Perpendat Aduerſarius attritionem appellari à Concilio donum Dei, & Spiritus Sancti impulſum, quod ipſe appellat latentem peccati cupiditatem, & ſecretam mentis præparationem, qua homo ſeruili Gehennarum metu frænatus mallet eſſe licitum, quod dolet vetitum, & can. 5. qui reſpondet cap. 4. mox citato. *Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per diſcuſſionem, collectionem, & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum cum propoſito melioris vitæ, non eſſe verum, & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam: & magis peccatorem anathema ſit,* perpende iterum attritionem, quam tu appellas viam ad perditionem ob adnexum affectum ad peccandum, appellari à Concilio verum, ac vtilem dolorem, quo præparatur via ad Iuſtitiam, vnde in hac locutionum diſcrepantia obijciendum eſt Aduerſario, quod in ſimili obiecerant Apoſtoli Magiſtratui Hyeroſolimitano actor. 4. 19. *Si iuſtum eſt in conſpectu Dei cum vobis potius loqui, ac ſentire, quam cum Concilio, cuius verba ſunt verba Spiritus Dei, iudicate.*

23 Ratio à priori ille timor pœnæ eſt bonus, qui auertit à malo, & inducit ad bonum, qua ratione martyres, vt mox dicam ex Ambroſio, ſuſtinebant fortiter ſupplicia temporanea, ne incurrerent æterna, ſicuti contra eſt malus, qui auertit à bono, & inducit ad malum, vti euenit in negantibus fidem ob metum mortis, ſed timor Gehennæ inducit ad bonum, quod eſt obſeruantia præcepti, & remouet à malo, quod eſt commiſſio peccati, vt ſtatuit Tridentinum loco citato, ergo eſt bonus, qua bonitate careret, ni excluderet voluntatem peccandi.

24 Dices: Peccator per attritionem ita deteſtatur peccatum propter pœnas inferni, vt ſi hæ non eſſent non deteſtaretur tale peccatum; ergo eius attritio eſt mala, vtpotè anteponens ſub aliqua hypotheſi bonum creatum ipſi creatori. Nego antecedens, & retorqueo argumentum, qui amat virtutem, & obſeruantiam mandatorum propter præmium non ita amat, vt ſi præmium non adeſſet nollet obſeruantiam præcepti, quia non tendit in obſeruantiam mandati ſub conditione, quod nulla daretur retributio, ſed mere circa

retribu-

retributionem, quæ de facto datur propter bonam operationem, aliter Sancti, & S.Propheta Dauid, qui motiuo præmij, ac retributionis ducebantur ad ſanctè operandum, non tam ſanctè quam malè operati fuiſſent, quod non ſine temeritate affirmari poteſt; ergo etiam attritio non ita de ſe deteſtatur peccatum, vt ſi nullam peccator ſubiturus eſſet pœnam vellet peccare, quia non verſatur circa malum peccati ſub hypotheſi, quod nulla eſſet peccatori pœna irroganda, ſed ſolummodo circa malum pœnale infligendum peccatori propter malum culpæ. Ratio à priori: attritio, ſeu deteſtatio peccati ob pœnam inferni dicit duo, & odium pœnæ, & odium peccati, tum ſic: nullum medium eſt aptius ad vitandam pœnam, quam vitatio culpæ, quæ eſt illius radix, & origo, ſed tam volitio finis, qui eſt vitatio pœnæ æternæ de ſe odibilis, & fugiendæ eſt bona iuxta illud Chriſti Domini Matth.16. *Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum Mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur*, quam volitio medij, nempè deteſtatio peccati inducentis ad talem pœnam eſt bona, vtpote à Deo præcepta; ergo attritio includens vtramque tendentiam circa tale medium ad talem finem eſt bona. Quod ſi inferes; ergo deteſtatio peccati ob fugam pœnæ habet pro fine proximo vitationem pœnæ; Diſtinguo illationem; habet pro fine proximo fugam pœnæ cum excluſione finis vltimi, qui eſt Deus, ad cuius gloriam poteſt referri vitatio culpæ, nego: abſque excluſione finis vltimi, concedo: ſed plura ſpectantia ad explicationem doctrinæ traditæ, dixi fuſius tom.in 1.2.lib.1.diſput.1.ſect.1.à num.8.

25 Arguo ſecundo à pari: De fide eſt operationem factam intuitu æternæ mercedis eſſe bonam, ex definitione Tridentini ſeſſ. 6. can. 31. his verbis: *Si quis dixerit iuſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur anathema ſit*, & benè perpendit Cornelius à Lapide in cap.2. ad Romanos verſ. 7. §. *nota ſecundo* & ad Hebreos cap.11.verſ.26. §.*hinc patet* inquiens; *ex hoc Apoſtoli loco patet pium, & ſanctum eſſe, operari intuitu æternæ mercedis*, vt definit Tridentinum ſeſſ.6. can.11, & 31. ergo etiam bona eſt deteſtatio, quæ fit ex turpitudine peccati, & metu pœnarum. Conſequentia patet: tam bonum præmij conducit ad amorem virtutis, quam malum pœnæ ad odium peccati; ergo ſi eſt honeſtus amor virtutis ob amorem præmij, erit pariter honeſtum odium peccati ob odium pœnæ, ideoque Dauid Rex in vtroque operationis genere laudabiliter ſe exercuit inquiens pſal. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas propter retributionem, & confige timore tuo carnes meas à iudicijs enim tuis timui*. Hinc Auguſtinus tam huius timoris, quam amoris

ris vtilitatem commendans ſic ſcribit lib. 1. contra Aduerſarium legis, & Prophetarum cap. 16. *Si ergo ſalubriter non ſolum bonitatem, verum etiam ſeueritatem Dei S. Scripturæ commendat, quoniam & amatur Deus vtiliter, & timetur*. Inſtas ſolemus odiſſe eum, à quo damnum, & pœnam expectamus in vltionem delicti; ergo qui odit peccatum, ne puniatur à Deo, odit Deum. Nego conſequentiam, quia peccator intendens vitare pœnam nequit odiſſe Deum, ob cuius odium ſcit ſe nouam pœnam incurrere, non vitare. Cæterum antecedens eſt falſum, quia metuimus ſuperiorem, quin deſideremus vt pereat, alioquin Chriſtus dum hortatur nos ad eum timendum hortaretur ad nos deſiderandam ſui deſtructionem, quod eſt euidenter impium.

26 Arguo tertio: Si timor Gehennæ, ac deteſtatio peccati inde procedens includeret affectum peccandi, nunquam Scriptura, Concilia, Patres, & Eccleſiarum Paſtores talem timorem commendarent vt bonum, & vtilem ad efficaciter auertendum à peccato, ſed potius reprobarent, ac damnarent vt peccaminoſum, ſed huius timoris vtilitatem, ac præſtantiam paſſim commendant, ergo de ſe non includit voluntatem peccandi: minor patet ex clariſſimis eorum teſtimonijs, & quidem Eccleſiaſticus timore pœnarum retrahit homines à peccando cap. 7. verſ. 40. his verbis: *Memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis*: hæc autem ſunt, mors, iudicium, ac Gehenna, & Cæleſtis Gloria, vt in comment. huius loci accuratè expendit Cornelius à Lapide. Ex Patribus vero S. Ambroſius in pſal. 118. *ſerm.* 21. Vbi ſcribit Martyres inter ipſa Carnificum ſupplicia poſitos, timore Gehennæ ante oculos mentis propoſitæ earum pœnarum viciſſe timorem, qui à carnificibus incutiebatur. Auguſtinus conc. 2. in pſal. 101. ad illa verba: *Dominus de Cælo in terram proſpexit, vt audiret gemitus compeditorum*, inquit: *Agnoſcamus compedes diſciplinæ Dei, & timoris eius, per quem timorem non timuerunt Serui Dei eos, qui corpus occidebant, quia eum timebant, qui corpus, & animam poteſt mittere in Gehennam: niſi enim compedibus timoris huius ligati eſſent Martyres, quando illa omnia dura, & moleſta ſuſtinerent à perſecutoribus ſuis? quando eis liberum erat facere, quod cogebantur, & euadere quod patiebantur?* eadem fere repetit in pſal. 118. ad illa verba, *à verbis tuis formidauit cor meum*, & lib. de Grat. & lib. arbit. cap. 18. eumdem timorem Gehennæ appellauit donum Dei apud Cornelium loco infra citando. S. Chryſoſtomus hom. 15. ad Populum Antiochenum *quid*, ait, *Gehenna grauius? ſed huius metus nil vtilius! Gehennæ namque timor nobis affert coronam*

vbi timor eſt, extinctus furor eſt, cupiditas improba correpta, omnis irrationabilis paſſio exterminata, & infra, *niſi bonum eſſet timor, non multos impendiſſet Chriſtus ſermones, & longos de pœna æterna loquens*. & S.Hieronymus Epiſt.2. ad Euſtochium fatetur Gehennæ metu ſolitudinem, & duriſſimæ vitæ genus elegiſſe, vt refert Cornelius à Lapide ſuper illa verba Eccleſiaſtici cap.1. verſ.27. *timor Domini expellit peccatum*, §.*Quocirca*.

27 Denique Chriſtus Dominus Matth.10. & Lucæ 12. nos inuitat ad timorem ſui ex hoc motiuo, quia poteſt tranſgreſſores præceptorum diuinorum mittere ſecundum animam, & corpus in Gehennam. vnde recte contra Lutherum probant Bellarmin. lib.2. de Pœnitent. cap.7. & Coninch. diſput.20. dub.5. Scripturæ teſtimonia inducere ad bonum timore pœnarum Lucæ 12. *timete eum qui poteſt corpus, & animam mittere in Gehennam*, Iob cap.9. verſ.28. *Verebar omnia opera mea ſciens, quod non parceres delinquenti*, & Eckius lib 1. de Pœnitentia cap.19. contra eumdem hæreticum ſic ſcribit: *Chriſtus prohibet timorem mundanum, & nos adhortatur ad timorem ſeruilem, ad timorem Gehennæ, & eius qui mittit in Gehennam, ſi iſte timor eſſet peccatum, & faceret magis peccatorem, vide quæ blaſphemia ſequitur; Chriſtum nos inuitaſſe ad peccatum, docuiſſe nos, quo efficeremur magis peccatores*. & Auguſtinus Serm. 18. de Verbis Apoſtoli poſtquam ſcripſerat, *cum timore te correxeris, & vtiliter timere cæperis non temporales cruciatus, ſed æterni ignis ſupplicia*, ſubdit paulo poſt rationem huius vtilitatis inquiens: *quandoquidem ipſe Chriſtus ablato timore ſubiecit timorem, vbi dixit nolite timere eos qui corpus occidunt, ſed eum timete, qui habet poteſtatem & corpus, & animam mittere in Gehennam: ita dico vobis hunc timete; cum ergo Dominus timorem incuſſerit, & vehementer incuſſerit, & repetendo verbum comminationem ingeminauerit, dicturus ego ſum, male times iſta? non dicam. Plane time, nihil melius times, nihil eſt quod magis timere debeas*. Ex quorum teſtimonijs collige non ſolum improbari non poſſe tanquam mortaliter malum ipſum timorem Gehennæ, ſed nec dici poſſe habere ſibi coniunctum peccatum, quia ob talem neceſſariam coniunctionem imbiberet in ſe ipſo malitiam, quam in eo abſque blaſphemia in Chriſtum, in Concilia, & Patres agnoſcere minimè poſſumus.

28 Opponit Aduerſarius D.Tho.2.2.quæſt.19.artic.9.vbi ex Auguſtino reijcit timorem ſeruilem ob adnexam ſibi voluntatem peccandi his verbis: *timor ſeruilis non eſt numerandus inter ſeptem dona Spiritus Sancti, licet ſit à Spiritu Sancto, quia vt Auguſtinus dicit lib. de Nat. & Grat. poteſt habere adnexam voluntatem peccandi*. Sed male

opponit,

opponit, quia aliud eſt poſſe, aliud eſt ſemper actu coniungi cum voluntate peccandi, poſſibilitas autem coniunctionis cum peccato nō refundit malitiam in actum timoris, ſed ſola actualis coniunctio, aliter omnis voluntas eſſet mala, quia eſt coniungibilis cum peccato; at S.Thomas damnat timorem coniunctum, non diſiunctum à voluntate peccandi, à qua poſſe diſiungi docuit ibid. artic.4. ad 3. & artic. 7. in c. Auguſtinus autem ibi adductus loquitur de timore, cui eſt adnexa voluntas peccati in actu ſecundo, vt patet ex eius verbis lib. de Nat. & Grat. cap.57. *ſub lege eſt qui timore ſupplicij, quod lex minatur, non amore iuſtitiæ ſe ſentit abſtinere ab opere peccati nondum liber, nec alienus à voluntate peccandi; in ipſa enim voluntate reus eſt, quæ mallet ſi fieri poſſet non eſſe quod timeat, vt liberè faciat, quod occultè deſiderat.*

29 Dices metus ex Ariſtotele cauſat inuoluntarium ſecundum quid; ergo dolor peccati ob pœnam inferni reddit inuoluntarium talem dolorem cum voluntate inefficaci in oppoſitum. Reſpondeo ex duplici capite corruere argumentum, & primo quia axioma non eſt abſolutè verum, neque enim dicuntur ad conuertentiam hæc duo, operari liberè ex metu, & operari inuoluntariè, quia non ſemper cum illo motiuo metus coniungitur affectus, & inclinatio contraria, quæ ſi adeſſet denominaret operationem inuoluntariam ſecundum quid. Patet hoc exemplo viri honeſti, qui fugiens malitiam mendacij, vel iniuſtitiam furti metu infamiæ imminentis operatur ex metu talis mali, quin diſpliceat non furari, vel non mentiri, cum non habeat inclinationem ad furandum, ac mentiendum. Ratio à priori; malum infamiæ, eiuſque metus mouet de ſe voluntatem ad ſolam nolitionem furti, ac mendacij, & nullo modo ad mendacium oppoſitum, & conſequenter non cauſat inuoluntarium, vnde quamuis attritio concipiatur ex metu, non ideo trahit de ſe rationem inuoluntarij, & multo minus voluntatem conditionatam peccandi. Quod ſi petas, quando nam cum operatione facta ex metu adſit inuoluntarium, aio quando adeſt aliud motiuum diſtinctum ab illo metu alliciens voluntatem in oppoſitum, vt liquet ex vulgari exemplo de proijciente merces tempore naufragij, volitio enim eiectionis mercium oritur ex metu naufragij, nolitio vero inefficax eiectionis oritur ex alio motiuo nempè ex amore mercium, quarum eiectio eſt illi noxia, ac proindè inuoluntaria, ideoque ceſſante tali affectu erga merces ceſſaret inuoluntarium, vt eueniret quando merces eijciendæ non pertinerent ad ipſum eijcientem, ſed ad alium, in cuius damnum tantummodo vergeret earum mercium proiectio.

30 Corruit ſecundo, quia etiamſi in operante ex metu daretur ſemper inuoluntarium ſecundum quid, ex hoc tamen conſurgeret ſimplex diſplicentia mali ſubeundi, non tamen hic actus conditionatus peccaminoſus, non tolerarem hoc malum, niſi eſſet medium neceſſarium ad vitandum maius, vt probat exemplum Suſannæ ſeruantis legem diuinam cum aliquo inuoluntario, cuius indicium fuit triſtitia concepta ex periculo imminentis mortis, vt refert Scriptura, vbi ſic eam alloquentem inducit, *anguſtiæ mihi ſunt vndique, ſed minus malum eſt incidere in manus hominum, quam Dei*, & tamen non habuit actum conditionatum non ſeruandi legem, ſi non fuiſſet iniuncta tranſgreſſori pœna mortis, quod temerarium eſt aſſerere. Ratio à priori ſimplex diſplicentia mali non eſt peccatum, ſed potius cauſa maioris meriti ob victoriam, quam reportat voluntas operando contra propriam inclinationem, qua ratione Chriſtus Dominus paſſus eſt triſtitiam mortis in appetitu ſentiente, & rationali, quamuis eam non ſuperauerit ex timore, ac metu, ſed ex amore, à quo ad mortem amplectendam impellebatur.

31 Opponunt vlterius multa Auguſtini, & SS. PP. loca quibus improbant timorem ſeruilem. Sed perperam, quia vel loquuntur de timore ſolius mali temporalis, vel de eius ſeruilitate, qua quis vellet peccare, ni pœnam timeret.

32 Ex dictis infertur ſupernaturalitas attritionis; cum enim omnis diſpoſitio, & præparatio ad ſalutem ſit ſupernaturalis, vt definiunt Patres, & Concilia contra Pelagium, & Semipelagianos; indè fit vt attritio, quæ ex Tridentino diſponit, ac præparat viam ad iuſtitiam, habeat ſupernaturalitatem.

SECTIO SECVNDA.

An ſola attritio ſupernaturalis ſufficiat ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ.

33 DVo in hac materia pronunciauit Chriſtianus Lupus, & primo quidem, *Animabus periculoſa valdè ſententia eſt attritionem ex ſolo metu Gehennæ conceptam etiam cum Sacramento ſufficere ad iuſtificationem.* ſed præter periculum obijcit ſecundo nouitatem vocis, & ſignificati, quod tribuimus attritioni, tom. 5. Synodorum Generalium, ac Prouincialium impreſſo Bruxellis anno 1673. explicans decreta Gregorij VII. in ſuo ſcholio pag. 455. *ſeruilis attri-*

tionis nullam hic Pontifex facit memoriam, quod peccatum ſine fide in Deum ſpe, & charitate, quæ ſaltem affectu ſit ſuper omnia, non poſſe reponi in diuinam gratiam, vſque tunc nemo vel cogitaſſet, nec dum nati erant Melchior Canus, aut Henricus Salmaticenſis, de quibus rectè ſcribit in eruditis ad Robertum Cardinalem Pullum notis Hugo Mathoud; conſtat attritionem ex ſolo Gehennæ metu conceptum, vt veram Sacramenti partem, nec voce tenus, nec ſignificato veteribus, & Pullo coætaneis auctoribus innotuiſſe, vt merito Lopez in Inſtructorio conſcientiæ ſcripſerit illius opinionis parentes fuiſſe Melchiorem Canum, & Henricum quemdam Salmaticenſis Academiæ Doctorem, adeo igitur noua eſt iſta ſubtilitas, vt eius Auctores nuperrimè adhuc ambularent.

34 Dico primo, ſola attritio ſufficit ad valorem Sacramenti. probatur ex vna parte non requiritur ad effectum Sacramenti pœnitentiæ contritio perfecta, quæ de ſe iuſtificet, vt euidenter probatum eſt diſput. præcedenti ſect. 2., & ex alia dolor, ſeu attritio concepta ex metu Gehennæ prout diſtincta à contritione eſt actus honeſtus ſupernaturalis excludens voluntatem peccandi, vt in hac diſput. ſect. 1. oſtendi ratione, & auctoritate Tridentini; ergo ſufficit ad iuſtificationem cum Sacramento, conſequentia patet, quia quicquid vlterioris perfectionis requirit in eo dolore Aduerſarius, gratis, & ſine vllo fundamento requirit.

35 Di ſecundo, eſſe fidei dogma ſufficientiam huius doloris ad conſtitutionem Sacramenti. Sed vt hoc ſolidè probem, propono prius totam doctrinæ ſeriem, quam Tridentinum de dolore requiſito ad Sacramentum poſtulat. Aio igitur Concilium ſeſſ. 14. cap. 3. poſt enumeratam inter partes materiales pœnitentiæ Sacramentalis contritionem declaraſſe cap. 4. Quænam ea ſit his verbis: *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet animi dolor, ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* & de hac paulo poſt ſubdit: *Hic contritionis motus in homine poſt baptiſmum lapſo præparat ad remiſſionem peccatorum ſi cum fiducia diuinæ miſericordiæ, & voto præſtandi reliqua coniunctus ſit, quæ ad ritè ſuſcipiendum hoc Sacramentum requiruntur.* Tandem ne dubium aliquod oriri poſſit, de conditionibus huius doloris declarans expreſſius eius prædicata ſic habet. *Declarat igitur Sancta Synodus hanc contritionem non ſolum ceſſationem à peccato, & vitæ nouæ propoſitum, & inchoationem, ſed veteris etiam odium continere iuxta illud: proijcite à vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis cor nouum, & ſpiritum nouum.* Hoc poſito ſic argumentor: ille dolor definitur à Tridentino tanquam pars ſufficiens ad ritè ſuſcipiendum hoc Sacramentum, qui eſt dete-

ſtatio

ſtatio peccati commiſſi, & odium veteris vitæ cum propoſito non peccandi de cœtero; ſed attritio ſupra explicata habet hæc prædicata nempè odium, & deteſtationem anteactæ vitæ, & propoſitum nouæ vitæ; ergo definitur à Concilio, vt pars certo ſufficiens ad ritè ſuſcipiendum Sacramentum Pœnitentiæ.

36 Vrgeo efficaciter; idem Concilium eodem cap. 4. declarans duas contritionis, ſeu doloris ſpecies contentas ſub illo genere contritionis ſupra explicato, quod definierat ſufficiens ad ritè ſuſcipiendum Sacramentum, ait vnam eſſe contritionem charitate perfectam, aliam vero imperfectam, quæ dicitur attritio, & inter has hoc ſolummodo ponit diſcrimen, quod prima reconciliat hominem Deo, antequam hoc Sacramentum ſuſcipiat, non item ſecunda, quæ ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam diſponit; tum ſic; differentia vtriuſque contritionis non ponitur à Concilio, quia vna ſit ſufficiens, alia vero inſufficiens ad reconciliandum hominem cum Deo in Sacramento; ſed quia vna reconciliat ante actualem ſuſceptionem Sacramenti, alia vero non reconciliat ante ſuſceptionem Sacramenti; ergo relinquit vtrique contritioni tam perfectæ, quam imperfectæ virtutem, quam ſupra definierat ſufficientem ad ritè ſuſcipiendum hoc Sacramentum.

37 Præterea Concilium docet eodem cap. 4. ſolum motum deteſtationis peccatorum cum propoſito non peccandi de c[illegible]ero fuiſſe omni tempore neceſſarium ad impetrandam veniam peccati, non vero motum contritionis perfectæ ex motiuo charitatis; ergo perfecta contritio non eſt pars neceſſaria, & eſſentialis huius Sacramenti, aliter ſicut Sacramentum pœnitentiæ fuit omni tempore neceſſarium ad ſalutem pro lapſis poſt baptiſmum, ita & motus perfectæ contritionis, quod non aſſerit Concilium. Quare poſita hac clariſſima doctrina Tridentini, neſcio quo pacto huic noſtræ concluſioni, eiuſque probationi applicari poſſit ſolutio, vel [illegible]terpretatio, quæ non ſit omnino diſtorta, & aliena à mente Tridentini.

38 Dices Tridentinum poſtulat in baptizandis pœnitentiam ortam ex dilectione Dei, vt habet ſeſſ. 6. cap. 6. his verbis: *Diſponuntur ad iuſtitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti fidem ex auditu concipientes, & à diuinæ iuſtitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe conuertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum propitium fore, illumque tanquam omnis iuſtitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea mouentur aduerſus peccata ſua per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam, quam ante baptiſmum agi oportet*. ergo etiam diſpoſitio præcedens pœnitentiam Sacramentalem debet

bet oriri ex dilectione. Reſpondeo primo dato antecedenti negando conſequentiam, quia idem Tridentinum loquens ex profeſſo de Pœnitentiæ Sacramento inſtituto ad recuperandam gratiam deperditam poſt baptiſmum ſeſſ.6.cap.14. & ſeſſ.14.cap.4.nunquam facit mentionem de dilectione, ac proinde ſiſtendo in doctrina Concilij, quod aliter loquitur de præparatione doloris præmittenda ad recipiendam gratiam in baptiſmo ac de ea iterum recuperanda per Sacramentum Pœnitentiæ, euinco oppoſitum, nempè requiri ad ſummum dilectionem pro ſolo baptiſmo, non pro pœnitentia, de qua hic agimus, quia dilectionem poſtulat pro vno, non pro altero Sacramento.

39 Reſpondeo ſecundo pœnitentiam prærequiſitam ad baptiſmum dicta ſeſſ.6.cap.6.aliam eſſe quæ iuſtificat ante realem ſuſceptionem baptiſmi, ſed cum voto, & hæc eſt contritio orta ex charitate: aliam quæ iuſtificat cum baptiſmo in re ſuſcepto, & hæc eſt attritio, vt habet S.Thomas in 4.diſt.6.q.1.art.3.quæſtiunc.1.ad 5.inquiens: *Vt homo ſe praparet ad gratiam in baptiſmo recipiendam prærequiritur fides, ſed non charitas, quia ſufficit attritio pracedens, etſi non ſit contritio.* Adde Concilium dicta ſeſſ.6.loqui de iuſtificatione acquirenda extra Sacramentum baptiſmi per votum Sacramenti, non vero de iuſtificatione acquirenda per realem ſuſceptionem baptiſmi, qua ratione poſſet aduerſarius arguere à dolore requiſito ad ſuſcipiendum baptiſmum ad ſimilem dolorem requiſitum ad ſuſcipiendum Sacramentum pœnitentiæ; nam loquitur Concil.cap.6.de illa præparatione, de qua loquutus fuerat cap.4. antecedenti, vbi loquitur de iuſtificatione extra baptiſmum his verbis: *Translatio poſt Euangelium promulgatum ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt.*

40 Vrges vlterius attritio de qua loquitur Trident.ſeſſ.14.cap.4. eſt illa, qua concuſſi Niniuitæ egerunt pœnitentiam; ſed illa attritio fuit coniuncta cum charitate, ſine qua non impetraſſent remiſſionem: ergo attritio ibidem requiſita ad pœnitentiam eſt coniuncta cum amore, & charitate in Deum. Retorqueo argumentum. Niniuitę fuerunt iuſtificati extra Sacramentum per contritionem omnino perfectam, ac virtute ſua iuſtificantem, ergo ſi eadem contritio requiritur ad iuſtificandum peccatorem in Sacramento, quæ præceſſit in Niniuitis, vtique deberet eſſe contritio perfecta, quam dum Aduerſarij negant aſſerentes non requiri ad iuſtificationem in Sacramento pœnitentiæ contritionem omnino perfectam, ac vi ſua iuſtificantem, eneruant paritatem, & intorquent tela contra ſe ipſos. Reſpondeo tamen directè comparationem inter Niniuitas, & peccatores exiſtentes in ſtatu nouę legis in eo conſiſtere, quod ſicuti Niniuitæ ex timore ſupplicij moti

ſunt ad eliciendam contritionem perfectam ex perfecto motiuo charitatis, quæ eo tempore deſtituto Sacramentis erat medium abſolute neceſſarium ad ſalutem, ita nunc peccatores ex amore pœnarum inferni vtuntur Sacramento pœnitentiæ, quod eſt medium ſufficiens ad obtinendam remiſſionem peccati.

41 Sed ad vberiorem doctrinam, aio attritionem identificare ſibi amorem concupiſcentiæ virtualem Dei, ſicut contritio eſt virtualiter amor amicitiæ, quia quicumque ſic dolet ſperans remiſſionem peccati de quo dolet, amat virtualiter eum, à quo ſperat dictam remiſſionem. Addo vlterius, quod licet concedam Aduerſario cum actu attritionis ſemper coniungi formalem Dei dilectionem, non ideo hanc agnoſco, vt conſtitutiuum partiale doloris Sacramentalis, quia etiamſi actus fidei, & ſpei de remiſſione impetranda præcedant, ne dum comitentur attritionem, neuter tamen ex his actibus ingreditur in conſtitutionem partis Sacramentalis: & ratio eſt quia dum Tridentinum, ad quod ſpectat declarare materiam, & formam Sacramentorum, earumque proprietates, loquens de attritione, & explicans eius prædicata nullam huius dilectionis formali facit mentionem, procul dubio talis dilectio etiamſi adſit, eſt extra eſſentiam doloris Sacramentalis, quemadmodum eſt fides, & ſpes, quæ omnes ſimul attritioni adnectuntur.

42 Remanet pro coronide vindicare notam nouitatis inuſtam à Lupo tam voci, quam ſignificato attritionis, afferens vnicam præ multis alijs, quas poſſem adducere, auctoritatem D. Thomæ, qui multis ante Canum, & Henricum Salmaticenſem retroactis ſeculis tam attritionis vocem, quam ſignificatum, vt diſtinctum à contritione expreſſerat in 4. diſt. 6. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. ad 5. his verbis: *Vt homo ſe præparet ad gratiam in baptiſmo recipiendam præexigitur fides ſed non charitas, quia ſufficit attritio præcedens, etſi non ſit contritio*, vbi vides diſtinctiuum attritionis à contritione exprimi à S. Doctore ex eo quod hæc non illa coniungitur cum charitate, & diſt. 17. q. 2. art. 1. q. 2. ad 3. *attritio in ſpiritualibus ſignificat quamdam diſplicentiam de peccatis commiſſis, ſed non perfectam; contritio autem perfectam*, & quæſtiunc. 3. in argumento, *ſed contra*, inquit, *attritionis principium eſt timor ſeruilis, contritionis autem timor initialis.* Et in corp. concludit, *& ſic attritio nullo modo poteſt fieri contritio*. Mitto denique grauiorem cenſuram, qua damnat noſtram de attritione doctrinam, dum illam minus attente reijcit tamquam articulum prophanum, & vnanimi SS. Patrum confeſſioni, Apoſtolicæque traditioni penitus aduerſum, mitto inquam, quia ſatis conſtat, quantum diſtet à prophanitate, dum Scriptura, Tridentinum, & Patres allegati contrarium apertè pronunciauerint.

LAVS DEO, ET VIRGINI.

1044 16

Mei